

Szvoren Edina

LELENC

Oltalmamba ajánlottak egy vékony, madárpillantású kisfiút. Először sunyinak gondoltam, de ha nevetett, már csak hamisnak látszott – kis testű hulllőnek, mely a létét óvja azzal, hogy oldalt is van szeme. A Körben hiába kérdezősködtem, nem mondtak róla semmit, csak a szokásosat. Szeretetéhes, persze ki nem az. A gyanakvásomat azért megőriztem, és néha azon kaptam magam, hogy én magam nézek így.

Az iratai szerint alig múlt tizenkettő, de a hangja már mélyült, meg pihésedett is az orra alatt. Megnehezítette a dolgomat – mert gyengéd szerettem volna lenni –, hogy mindjárt az első nálunk töltött éjszaka után foltot fedeztem föl a vendégpaplan papagájmintás huzatán. Ő talán nem is tudott róla. Amikor fölvertem, reggel hatkor, meztelenül ugrott ki az ágyból, és mosdás nélkül bújt a ruháiba. Nem zavarta, hogy nézem. Megkérdezhettem volna, honnan telik márkás ruhákra, de mikor kiment a szobából, csak lehámoztam a dunyháról a huzatot. Szinte szégyelltem a papagájmintát, és eszembe jutott, mikor anyám – nyugodjon békében: mondanám, ha már nem élne – pöttyös könyvvel lepette meg a tizenötödik születésnapomon. Pedig nem kevés pénzembe került ez az éjszaka: vendéágyneműre, vendégfogkefére nem volt szükségünk sosem.

Reggelit a férjem készített. Nem sejtettem, hogy akkortól ő lesz a háziasabb. Sült paprika várt minket tojással és hírek a magától sávot váltó rádióban. Hókotrók mögött torlódnak az autók, a miniszterelnök felesége combnyaktörést szenvedett. A fiú nem mert nevetni, csak ha mi nevtünk. Hálás voltam a férjemnek, amiért igyekszik fölül-emelkedni a neheztelésén. Pedig mennyit veszekedtünk. És az éjjeli magömlés ügyében is ő volt, aki csillapított. Megsimogattam a kézfejét, amin csodálkozott. Tudod, hogy zavarba hoz, ha túl sokat gondolok az ösztönökre.

A fiú nem habzsolt, nem csámcsogott, csak a villa helyett kért kanalat. Férjem, aki munkatársi körben előző este ünnepelte az érdemérmét, tapintatosan lazított az ujjak szorításán. Sok lesz, gondoltam. És hogy: nem rontani ajtóstul a házba. A fiú azt mondta, finom volt, és – bár eddig csöppet sem zavarta – félresimította a szemébe hulló tincseket. Rossz szokás, fogom neki mondani, de az tetszett, hogy a haja fényes, fekete. A férjem azt mondta, ében, én inkább azt, bakelit. (Később a könnyen zsírosodó hajban valódi barázdákat hagyott a vendégfésű sűrű fogazata.) A fiú nem nagyon értette, miről beszélünk – hisz azt sem tudta, hogy régebben tú szedte föl a hangot –, és a tányérunkat nézte, ha megpróbáltuk a beszélgetésbe vonni. Tisztátalannak tűnt, de a férjem azt mondta, csak képzelem. Szívmelengető volt, ahogy védeni kezdte, mégsem adtam neki igazat.

A Körben azt mondták, vigyem vidámparkba. Voltak néhányan, akiknél ez bevált. Én nem tudtam elképzelni magam dodzsemben, szellemvasúton, de a férjem azt ígérte, ha hozzájutott a kitüntetéssel járó pénzhez, szívesen elviszi. Kölyök: így szólította, pedig a macskánknak régebben nevet sem adott. Ha lehugyozta a fotelt, a farkánál fogva lódította bárhova. Voltak a Körben, akik pszichológushoz vitték, akit fölkaroltak, és a Kör alagsori helyiségében állították ki a rajzait. Földátumozták az alsó sarokban, írtak rá évet, hónapot, napot. Kínosnak találtam, mikor a gyerekrajzok előtt értő arccal megálltunk – persze a Körbe sokan jártak egyszerű emberek, akik például Csimzinek

ejtették a Salzburg melletti tavat. Ha kijavítottam, Kimzé, magamra hagytak a piros-fekete rajzok előtt.

Nem akartam, hogy a gyerek rajzain fekete meg piros domináljon, de mikor a fiú másodszor jött el hozzánk, kezébe nyomtam egy 24 darabos zsírkrétakészletet. Nem volt más ötletem. Ebéd után voltunk, férjem a sörét itta, én kávéztam, egyetlen cukorral. A kölyök meglepődött, de örömet nem láttam az arcán. A Körben azzal mentegettek őt és társait, hogy nehezen mutatnak ki érzelmeket. Bontsd ki, biztattuk. (De mint ha maszk volna rajta, magyaráztam, amin rossz helyen van lyuk a szemnek, a szájnak. Ha pislog, szinte hallani, amint pillák karistolják belülről a homlokot. Nem értették.) A kölyök kihúzta tokjából a 24 cellára osztott farekeszt, megszagolta, szeme elé tartotta az egyiket, a bordót. Aztán visszacsukta, és a madárlátta somlói galuska mellé tette a készletet. A férjem hamar becsíp a sörtől, olyankor sokat beszél, mint állítólag a nők. Kérdezte, miért üres a dobozban két cella is, miért nincs a készletben piros meg fekete. Nem állhatom a fasiszta színeket, feleltem, erre kinevetett a gyerek előtt. Mikor a famentes lapokat próbaképpen eléje tettem, a fiú azt mondta, nincs ötlete. Megkönnyebültem. Mikor leszedtem az asztalt, kértem, hogy segítsenek.

Csak később lettem rá figyelmes, hogy a fiú mindent megszagol. Arcát temette a használt ágyneműbe, a fogason lógó kabátok közé meg a porszagú függöny redőibe. Rajtakaptam, amikor csukott szemmel a szappantartó fölé hajolt. Egy ideig nem tettem szóvá, és a férjemnek sem árultam el. A fiút izgatta a mezítláb fölött műanyag papucs, a konyhaasztalon felejtett kefir, és mikor a futástól kimelegedve megérkezett, sapkája belését a szemem láttára szagolta meg. Ha levágtam a körmet, mert már a második adományzoknit tette tönkre, tenyerébe szedte a nyesevéket, és úgy szimatolta, mint valami erdei vad. Megszédültem az undortól, mikor észrevettem.

A Körben akkoriban nagy vihart kavart, hogy egyik tagunk két tucat vizelettel telt ásványvizet palackot talált a padlásra rejtve. Hiába faggatták pártfogoltjukat, a fiú nem tudta megmagyarázni, mi célból gyűjtögeti a vizeletet. (Rájuk van-e írva a dátum, kotyogott közbe egy nyugdíjas szociológus.) Bár ez a házaspár ejtette Csimzinek a Chiemseet, teljes mértékben átéreztem az undorukat. A fiút kilenc éve pártfogolták – szolfézsra járatták, szímitanodába, lőni –, és már a hivatalosításon gondolkodtak, amikor fölfedezték a palackokat. Az asszonynak pszichés segítséget kellett igénybe vennie, hogy talpra álljon, hónapokig gyógyszerrel szedett. A férj fölmondott a szolfézsztanárnak, és ha a gyereketthon betegsége vagy kirándulásra hivatkozva lemondta a látogatást, föllélegeztek. Az volt az általános vélekedés, hogy tanácsosabb lányt választani, mint fiút, de arról már parázs viták folytak a Körben, mi volna a házhoz szoktatás felső korhatára. Gondoltak-e állatterápiára, kérdezte egyikünk. A lovaglás jót tesz – vagy a delfinek. Hová öntötték a vizeletet. Zsongott a fejem. A nemi érés, az absztrakciós képességek (mert mi az, hogy anya?), vágykésleltetés, egyebek. Alig akadt, akit ne fogott volna el valami rossz előérzet, s aki éppen pártfogolt valakit, úgy érezte, kígyót melenget a lelkén. Nekem akkoriban olyan álmaim voltak rozsdás markológépről, páternosztterről meg hőlégballonokról, mint csak a legrosszabb időkben: amikor férjem az udvari szobába költözött. (Én kibírtam. Én a hajamnál fogva emeltem föl magam.)

Egyik délután a férjem elbóbiskolt a szófán. Azokban a hetekben kissé ideges volt, többet ivott. Késelt a pénz, amit hivatalos indoklás szerint a vizek kártételei elleni védekezésért ítélték oda. Rátelefonált a bankra, nem írták-e félre az adatait. Sorra tárcsázta föl a régebben kitüntetett kollégákat, hogy megtudakolja, mennyi idő telhet el az érem átadása meg az átutalás között. Naphosszat turkált a papírok között, hogy nem

ő mulasztott-e valamit, de semmi. Nem nagyon érdekelte a Csimzi házaspár tragédiája, sem a balsejtelveim. Mikor aznap délután fölcsongette egy hivatalos telefon, kitárgyalt az előszobába, majd magához intett. A kölyök a szobában maradt. Mivel az infarktus óta nehezen mozgatja az ujjait, nekem diktálta le egy államtitkár nevét, a közvetlen melléklet, a magántelefont, aztán gyanútlanul tértem vissza a nappaliba. Hetek óta képzelegtem a helyzet súlyosbodásáról, de akkor elaltatott az új remény, az államtitkár neve, a mellék. Végre hozzájutunk a pénzhez. És akkor megláttam a kölyköt, amint az ágyra kuporodva szolgáltja a férjem párnahuzatát.

Szigorú voltam, de gyöngéd. Megragadtam a fiú csuklóját, leültettem, és megpróbáltam a lelkére beszélni. Kevés dolog van, amin az ember ne volna képes fölülemelkedni, mondtam. Az akarata erejével, szorítottam meg a karját. S amit értesz, már fölülbírálhatod. Ha kell, tettem hozzá, a hajadnál fogva emelheted föl magad. (Kis hűján meglegyintettem, mikor erre elvigyorodott.) Én kibírtam, tudod. Azt mondtam, harc, meg hogy ösztön – nem találtam a szavakat. Értetlenül, kissé bandzsítva nézett, mert szemébe lógott az a tincs. Viszolyogtam volna hozzáérni, úgyhogy az arcába fújtam, a bakelitszínű tincstre. Azzal védekezett a kölyök, hogy ő csak aludt, nem szolgáltatt.

Nem volt pénzünk vidámparkra, pedig egyre többen mondogatták a Körben, hogy az örömré való képesség a legfontosabb. Igaz, a kölyök nem követelőzött, rá se kérdezett. Arcára nemigen íródott ki a híres szeretetehség, egykedvűen ült az asztalhoz, és túl gyakran pislogott. Mint valami gép, magába lapátolta az ételt (nem hittük, hogy nincs kedvenc süti), a férjem arcába alulról nézett, az enyémben sehogy. Hallottam a pillák neszt az elcsúszott maszk alatt. A párnás eset óta kerülte a tekintetemet, de ha megkértem, segített mosogatni, és néha közösen csíptettük föl a vizes függönyöket. Húsvétkor együtt szidoloztunk, együtt gereblyéztük a kertet. Ha arról faggattuk, anyjára emlékszik-e (nem értettem, hogyan hiányozhat, ha nem ismeri), csupa olyasmit mondott, amit akár karácsonyi tévéfilmekből is idézhetett. Gyanakodni kezdtem, nem szélhámos-e. Kiloptam táskájából az intézeti kilépőt, és az azonosítója alapján lekérdeztem az adatait. Ha valami mondvacsinált ürüggyel vásárolni küldtük, autók mögé bukva követtem az utcán. Újabban ritkábban értem szaglászáson, de szinte rosszabb volt a titkos szokásairól képzelegni, mint szembesülni velük. Tudtam, hogy fogunk még olyasmit látni, ami az egész pártolástól elveszi a kedvünk, de a Körben azzal biztattak, hogy a padlóról, lám, a Csimzi házaspár is fölállt: tavasszal a festői Tachinger Seehez utaznak gyerekestül. Homlokráncolva füleltem, helyesen ejtik-e a tő nevét.

Az udvari helyiséget neveztük ki a fiú szobájának. Újabban előfordult, hogy egy teljes héten át nálunk aludt. A férjem szorgalmazta. Ha porszívóztam, nem mertem elhúzni az ágyat, mert hátha ott rejtegeti a szegényletes titkait. Míg fogat mosott, alig mertem a táskájába lesni. A papagájmintás ágyneműt lecsereletem, hogy borsos áron, többhetes nyomozás után, vegyek egy ondóárnyalatút. Mikor a falvédőt tartó kampók közül egyszerre három is kilazult, hónapokig nem szóltam a férjemnek, nehogy megtaláljam a kölyök pornográf rajzait. Látni láttam, hogy mint a szvasztika, piros-feketék. A nemi felvilágosítást a férjemre hagytam volna, de ő azt hazudta, ezek a gyerekek már tudnak mindent, és csak legyintett az ügyre. Hisz mindent én sem tudok, feleltem. Ha a minisztériumban veszteglő pénzről megfélemedkezett, azzal froclizott, miért mosom újabban kétnaponta a párnahuzatot. Láttam magam előtt a fiú piszkos fantáziáit, amibe már engem meg a férjemet is beleszótt. Láttam magam a krétarajzain, amint széttárt combbal valami fotelben ülök, s hűs vénuszdombomra lóg a has zsíróve. Találgattam, mi lesz az utolsó csepp a pohárban.

A Körben azt kérdezték a tapintatlanabbak, nem szeretném-e kérvényezni a hivatalosítást. Hiába tiltakoztam, orrom alá nyomták a nyomtatványt, amit nem olyan rég még irigykedve nézegettem az ostoba Csimziék kezében. Nem kötöttem az orrukra a kölyök perverzcióit, csak annyit osztottam meg velük, hogy a fiú egyidejűleg több pártfogót hiteget, a férjem fejét pedig teljesen elcsavarta. A cipője, meséltem, zölden világít, ha rálép. Azért csak írd alá. Arcizmaim felett teljes ellenőrzést gyakoroltam, mint mikor megtudtam, anyám nem szeret. Elképzeltem jó előre mindent, hogy semmi ne érjen váratlanul, s hogy a meglepetésem mindenki elől rejtve legyen. Félni kezdtem a váratlan fordulatoktól, s ha a Körben viccet meséltek, a poén előtt befogtam a fülem. De minél jobban féltem, annál inkább meglepett, ami bekövetkezett. A fiút olykor egészen a gyermekothonig követtem, hátha leleplezem a csalást. A férjemet bizalmatlanul méregettem. Óvni akartam szegényt a teljes beszűküléstől, s megpróbáltam felébreszteni a vágját. Attól tartottam, elferdült. Lovagoltam rajta, mint a kölyök fasiszta rajzain, de másodjára már nem fült hozzá a foga, s még a rendes úton sem kívánt. Mindent bevitettem, hogy fölrázzam a bódulatból. Nyakunkra uszítja a testvéreit, fuvoláztam, a férjem pedig azzal érvelt, hogy engem megnyomorított az anyám. Főzni tanította a kölyköt, vízgyűjtő területek térképét nézegették. Rajzoltak. Azzal csaltak meg, hogy kipótolták a 24 darabos zsírkrétakészletet. Áprilisban elsétáltak a víztározóhoz, amit a nyolcvanas években a férjem tervezett. Tegeződtek, mint apa és fia, és keresztnéven szólították egymást, mint az iskolatársak. Láttam a kölyköt egy McDonald'sban, amint a vér szerinti anyjával beszél. Nem láttam, de tudom. Tőle vannak a márkás cuccok, tőle a világító cipő. Tudom. Fölhívtam az anyósomat, és kipakoltam neki, anyámra viszont rátettem a telefont. Láttam férjeméket a parkban évgyűrűt számlálni. Lehántották a nyírfa kérgét, és bicskával kapargattak róla valamit. Mogyoróbokrot metszettek, madáretetőt fabrikáltak, kicserélték a kóbor macskák műanyag tányérjait. Fekete-piros ruhákban jártam, anyámnak írógéppel írtam vádló levelet. A páternoszter fejtetőre állt, a hőlégballonból iszonyodva láttam, hogy a Föld gömbölyű. A Körben mind mellettem álltak, egyik tagunknak elmeséltem a markológépes álmaim. Csimziék Tachinger-tavi képeire ráömlött az alapítványi bőlé, az élménybeszámolót áramszünet szakította meg. A nyugdíjas szociológus hiába dátumozta föl a legfrissebb gyerekrajzokat, mind elégték egy elektromos tűzben. A férjemék madártetemeket találtak a kertben, mert valaki mérget szórt az etetőbe. Valaki. A madársírokra kutya trappolt, a földbe szúrt keresztet vihar fergatta ki. Láttam magam markológép rozsdás szájából kiborulni, láttam a férjemet lehúzott sliccel, amint vulvámhoz nyomja a kölyök fejét, láttam anyámat, mikor apám tarkójára sújt egy merőkanállal, hallottam a pillákat a homlok mögött, láttam magam indiai elefánt oszloplábai alatt, léket kapott csónakban a fekete Tachinger-tavon, vulkán vérvörös torkából menekülni kitörés előtt. – Egy reggel aztán erőnek erejével fészültem bakelitbarázdákat a kölyök hajába, és ollóval kurtítottam meg a seprűs szempillákat. Te meghibbantál, mondta a férjem, és azt hittem, megüt.

Eltitkolták, hogy megjött a pénz. Egy szombati napon arra ébredtem, üres a lakás. A parkettára sehova sem vezető létrákat fektetett a redőnyön átütő nap. Gyanútlan rigók viháncoltak a park fái alatt, kutya kérte ugatva, jelentsem föl csendháborításért. Kibotorkáltam a konyhába, az asztalon cetli fogadott. Szennyvíz csörgött egy függőleges csőben, hűtőszekrényünk ütemesen sóhajtozott. Elrendeztem a vonásaim, föltettem a szemüvegem, és olvasni kezdtem. A férjem mérnökbetűi. *Vidámparkba mentiünk. Vájlunk.*

Én kibírom. És ha kell, a hajamnál fogva emelem föl magam. Ittam valamit vagy nem ittam. Bementem a Körbe, végigcsináltam a jótékonysági matinét, tartottam magam. Kalauzoltam az új lelenceket, megsimogattam a hátukat. Bólogattam, hogy szeretet-éhesek. Ahogy mondták, önzésemből merítettem erőt az empátiához. Átadtam a Csimzi anyukának egy csupán erkölcsi megbecsüléssel járó kitüntetést. Amikor kellett, nyomogattam a magnó gombját, megszegettem az ünnepi tortát, fejből mondtam a tósztot. Dicsérték választékosságomat. A táncparketten szétválasztottam az egynemű párokat, kihúztam a tombola nyertes számait. Egyeseknek elárultam, az alkalmasint mit jelent. A gyerekeket fölsegítettem az otthon mikrobuszába, méltatlankodtam a magas padlószint miatt. Integtettem a többiekkel, a kézfejemet úgy lobogtattam, akár egy kendőt. A büfébe mentem, a falra szerelt telefonkészülékről leemeltem a kagylót. Nem tudtam fejből az anyám számát, és elbizonytalanodtam, a noteszben melyik betűhöz lapozzak. Ha tegeződnénk, az A-nál keresném. Aztán hívtam. Csak semmi pánik, mondtam. Magához költözöm.

Hegedűs Lajos Hunor

TÉKOZLÓ

Vége a tavaszi félévnek, mese nincs, júni harminc van, annak is a délutánja, mégis, mint egy kísértet, A. csak jön-megy, kóvályog a falak között, nincs ott már senki, csak ő, de neki még fent van mindene szanaszét a szobában, egy nagy rakás limlom, nem kezdett még el összepakolni, az igazság, hogy fogalma sincs, hogy fogja elhordani onnan, és arról még kevésbé, hogy hová, első éve volt ez, és valahogy a fene tudja, senki nem mondta ezt neki, hogy erre készüljön, hogy pl. itt marad a végén teljesen egyedül, és neki is „figyelem, ez nem gyakorlat”, el kell hagyni az épületet, csak épp nem lesz hová, meg persze nem lesz pénze se, itt tölti a nyarat, szeptemberben úgyszólván ide költözik vissza, hát nem?, így képzelte, vagy inkább egész évben valahogy ez volt benne, erre most kiderült, hogy nem, nincs ilyen, a gondnok teljesen bebutul, és konok lesz, ha felhozza, egyenként mondjuk vannak, akiknek lehet, az egyenlőbbeknek, sok rohadt egyetemista, nem akarnak hazamenni, derogál nekik a kapálás.

A. gondolkodik. Június harmincadika van. Egy fillérje sincs. A vizsgaidőszakban nem tudott dolgozni, amit meg a szorgalmiban keresett, hol van már. A fél éve így is, úgy is teljesen oda lett, mert az órákra bejárást, azt nyugodtan el lehet felejteni, ha az ember meg akarja keresni, amit már akkor felél, amikor még ki se fizették, de ez most igazából már nem számít, most az számít, hogy honnan lesz pénze, és hogy holnaptól, azaz július egytől hol fog lakni, mert ha holnaptól, azaz július egytől munkába áll, pénzhez legkorábban akkor is csak valamikor augusztus húsz körül juthat. Addig?

Dehogy hal éhen. Fene tudja. Kaja az valahogy mindig kerül. Csak két hónap! A nyár két hónapig tart. Hol lesz ő két hónapig? Ez a nagy kérdés.

Végigment az összes szobán, amit a kiköltözők elfelejtettek bezárni maguk után, kinyitogatta a hűtőket, összeszedegette a hátrahagyott maradékokat, volt ott tojás, krump-